

Esat Elezi, MA¹

UDC:

325 254.4-022.326.5-048.87(497.7:495)

**POLITIKAT E POSAÇME DHE MASAT LIGJORE TË
REPUBLIKËS SË MAQEDONISË DHE REPUBLIKËS SË
SHQIPËRISË PËR ZBUTJEN E KRIZËS SË MIGRANTËVE**

**ПОСЕБНИТЕ ПОЛИТИКИ И ЗАКОНСКИТЕ МЕРКИ НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА АЛБАНИЈА ЗА
УБЛАЖУВАЊЕ НА МИГРАНСКАТА КРИЗА**

**SPECIAL POLICIES AND LEGISLATIVE MEASURES OF THE
REPUBLIC OF MACEDONIA AND THE REPUBLIC OF
ALBANIA FOR MITIGATION OF THE MIGRANT CRISIS**

Abstract

The humanitarian treatment of refugees and migrants is an obligation for each country, as well as the recognition of their rights as set forth in the Universal Declaration of Human Rights, the 1951 Convention, the Status of Refugees and the Additional Protocol of 1967, and the directives of the European Council.

During 2015 and in the first months of 2016, the Republic of Macedonia and the Republic of Albania faced a large number of refugees and migrants who transited through its territories on the way to the northern and western European countries. The influx of migrants and refugees had at least two important dimensions that ordered the taking of emergency measures - the humanitarian dimension and the security dimension of the problem. From a humanitarian point of view, there is an urgent need to ensure safe passage through the territory of both countries for refugees and migrants who are determined to reach

¹ Магистер по науки за безбедност и мир, PhD candidate.

selected countries in Northern and Western Europe, as well as to provide clear and simple procedures for granting asylum to refugees and migrants wanting to seek asylum in Macedonia and Albania. In the Republic of Macedonia, from the standpoint of national security, it was necessary to establish control over the points for entry and exit of migrants and refugees (mainly entering and leaving the territory of the Republic of Macedonia outside the legal international border crossings), by applying appropriate procedures to registration. Except for the purposes of border control (as one of the essential aspects of national security), the application of such registration procedures was also necessary for the purpose of providing humanitarian assistance, as well as to reduce the risk of exploitation of migrants and refugees by regional network for human trafficking - consequently, due to the safety of refugees and migrants themselves. In order to provide adequate responses to all these dimensions of the refugee and migrant crisis, the Republic of Macedonia and the Republic of Albania have taken a number of measures - by amending the legislation and by applying appropriate mechanisms of migration policy, relying on their own resources and cooperation with a large number of countries within and outside the SEE region. On the other hand, neither the Republic of Macedonia nor the Republic of Albania can avoid, change, remove or postpone these obligations, the two countries should have a better approach to them, as necessary in these times of crisis. This crisis requires a global response and interaction and presents a complex challenge both for the current immediate situation and in the long run.

Абстракт

Хуманитарното постапување со бегалците и мигрантите претставува обврска за секоја земја, како и признавање на нивните права како што се утврдени во Универзалната декларација за човекови права, Конвенцијата од 1951 година, статусот на бегалците и дополнителниот протокол од 1967 година, и директивите на Европскиот совет.

Во текот на 2015 година и во првите месеци од 2016 година, Република Македонија и Република Албанија се соочија со голем број бегалци и мигранти што транзитираа преку нејзините територии на пат кон северните и западноевропските земји. Приливот на мигранти и бегалци имал најмалку две важни димензии што наложиле преземање на итни мерки – хуманитарната димензија и

безбедносната димензија на проблемот. Од хуманитарна гледна точка, постои неодојна потреба од осигурување безбеден премин низ територијата на двете држави за бегалците и мигрантите што се решени да стигнат до избраните земји во Северна и Западна Европа, како и да се обезбедат јасни и едноставни постапки за доделување азил за бегалците и мигрантите што сакаат да побараат азил во Македонија и Албанија. Во Република Македонија од гледиштето на националната безбедност, неопходно беше да се воспостави контрола над точките за влез и излез на мигрантите и бегалците (што главно влегуваат и излегуваат од територијата на Република Македонија надвор од легалните меѓународни гранични премини), со примена на соодветни постапки на регистрација. Освен за целите на гранична контрола (како еден од суштинските аспекти на националната безбедност), примената на ваквите постапки на регистрација исто така беше неопходна за целите на обезбедување хуманитарна помош, како и за да се намали ризикот од експлоатација на мигрантите и бегалците од страна на регионалната мрежа за трговија со луѓе – следствено, поради безбедноста на самите бегалци и мигранти. За да се обезбедат соодветни одговори на сите овие димензии од бегалската и мигрантската криза, Република Македонија и Република Албанија имаат преземено голем број мерки – преку изменување на законодавството и со примена на соодветни механизми на миграциска политика, потпирајќи се и на сопствените ресурси и на соработката со голем број земји во рамките и надвор од регионот на Југоисточна Европа. Од друга страна пак, ниту Република Македонија па ниту Република Албанија не може да ги избегне, промени, отстрани или одложи овие обврски, двете држави би требало да имаат подобар пристап кон нив, како што е неопходно во овие кризни времиња. Оваа криза налага глобален одговор и интеракција и претставува сложен предизвик и за тековната непосредна ситуација како и на долгорочен план.

1. Мерките и активностите на Република Македонија

1.1 Законските мерки

Во Република Македонија последната најважна измена во законодавството чија единствена цел беше да се ублажи влијанието на бегалската и мигрантската криза е измената на Законот за азил и привремена заштита од 18 јуни 2015 година. Оваа измена ја овозможи „легализацијата“ на статусот на бегалци и мигранти што

транзитираат низ Република Македонија, обезбедувајќи правна основа за нивното присуство на нејзината територија, како и употребата на јавен превоз и хуманитарна помош. Имено, пред да стапи во сила оваа промена во законската рамка, бегалците и мигрантите што влегуваа на територијата на Република Македонија (особено оние што го правеа тоа надвор од легалните меѓународни гранични премини) има само една правна можност – да поднесат барање за азил на територијата на Република Македонија. Имајќи ги предвид нивните јасни намери да стигнат до земјите во Северна и Западна Европа како нивна претпочитана дестинација, очигледно е зошто само незначително мал број од нив ја избрале оваа опција. Особено во околности кога влегуваат во Република Македонија од територијата на Грција – земја членка на Европската Унија и потписничка на Шенгенскиот договор. Наместо да поднесат барање за азил, попрво избираат да преминат преку територијата на Република Македонија на нелегален начин. Како директна последица на нивниот незаконски статус на територијата на Република Македонија не беа во можност да употребат ниеден вид јавен превоз, принудувајќи ги да транзитираат низ македонската територија пеш, далеку од главните патишта и употребувајќи ја главно железничката линија Солун – Скопје како ориентациско средство. Кај потешките делови од рутата (тесни клисури, мостови и тунели) мигрантите и бегалците ја употребуваа железничката линија не само како ориентационо средство, туку и како единствената можна патека, што доведе до голем број на несреќни на железничката линија со фатални последици. Згора на тоа, незаконскиот статус на мигранти и бегалци ги направи полесен плен за крадците и групите за трговија со луѓе. Дополнувањето на Законот за азил и привремена заштита од 18 јуни 2015 година обезбеди соодветен одговор на овие забележани проблеми.² Обезбеди дополнителни правни можности за мигрантите и бегалците што транзитираат преку територијата на Република Македонија - освен можноста да поднесат барање за азил, бегалците и мигрантите сега имаат можност да ги изјаснат своите намери за барање да им се признае правото на азил. Таквата изјава може да се достави до соодветните гранични власти или каде било на територијата на

² Закон за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“, бр. 49/2003, 66/2007, 142/2008, 19/2009, 146/2009, 166/2012, 54/2013, 101/2015, 152/2015, 55/2016 и 71/2016).

Република Македонија. По таквата изјава, бегалците и мигрантите добиваат потврда што им овозможува да престојуваат легално на територијата на Република Македонија во рок од 72 часа. Во рамките на тој период, тие можат или да поднесат вистинско барање за азил на територијата на Република Македонија или да го продолжат патување по должина на западно балканската рута, со употреба на сите достапни видови јавен превоз.

1.2 Специфичните политики

Освен опишаните законски измени, Република Македонија примени голем број политички мерки овозможени од постојното законодавство, главно во контекст на механизмите за управување на кризи. Во оваа смисла, на 19 август 2015 година Владата на Република Македонија усвои одлука³ за постоење кризна состојба по јужната и северната граница на Република Македонија. Во согласност со оваа одлука, Центарот за управување на кризи го активираше своето главно седиште и усвои Акциски план за превенција и управување со влезот и транзитот на мигранти низ територијата на Република Македонија. Згора на тоа, оваа одлука ѝ овозможи на армијата да им обезбеди соодветна помош на полициските сили во нивните напори за обезбедување на границите и контролирање на влезот на бегалци и мигранти на територијата на Република Македонија. Оваа одлука на Владата подоцна беше одобрена од Собранието, според постапката утврдена во законодавството за управување на кризи. Според одлуката на Собранието, времетраењето на кризната ситуација е продолжено до 15 јуни 2016 година. Подоцна, дополнително е продолжено до 31 декември, 2016 година. Освен што има обезбедено основа за доделување помош на полициските сили од страна на армијата во процесот на обезбедување на границите, објавувањето кризна состојба овозможи мобилизирање на дополнителни човечки и технички ресурси во напорите за управување со транзитот на бегалци. Таквата мобилизација овозможи воспоставување на транзитни кампови за бегалци по јужната и северната граница, каде што на мигрантите и бегалците им се дава неопходната хуманитарна помош. Згора на тоа, се овозможи и изградбата на привремена физичка бариера (двослојна ограда) по

³ Влада на Република Македонија: Одлука за постоење кризна состојба поради зголемен обем на влез и транзитирање на мигранти низ територијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 141/2015).

должина на јужната граница, што значително ги намали можностите за неконтролирано и нерегистрирано преминување на границата меѓу Република Македонија и Република Грција.

1.3 Други активности и предизвици

Во текот на напорите за да се обезбеди ефикасно управување со бегалската и мигрантската криза од 2015/2016 година, Република Македонија воспостави тесна соработка со голем број земји од Југоисточна Европа, особено оние што се наоѓаат по должина на таканаречената „западнобалканска рута“ (Србија, Хрватска, Словенија), како и земјите од Вишеградската група (Унгарија, Словачка, Република Чешка и Полска). Најважниот аспект од оваа соработка беше тесната соработка меѓу полициските сили на овие земји, што не опфаќаше само споделување на информации во поглед на транзитот на бегалци и мигранти, туку опфаќаше и добивање помош од страна полициските сили од најголем број од овие земји за националната полиција на Република Македонија во нејзините напори за обезбедување на својата јужна граница. Полициската помош опфати техничка помош (вклучувајќи различни донации на неопходна опрема) и помош во поглед на персоналот (обезбедувајќи персонал за воспоставување заеднички патроли по јужната граница на Република Македонија).

Во текот на критичните периоди од мигрантската криза, имаше голем број организирани напади од групи на мигранти и бегалци врз македонската полиција и вооружените сили што ја обезбедуваа јужната граница на Република Македонија. Овие напади доведоа до голем број повредени полициски службеници и војници, како и уништување на опремата за гранична контрола. Бидејќи овие напади доаѓаа од територијата на Република Грција, понекогаш водеа кон зголемување на тензиите во билатералните односи меѓу Македонија и Грција.

2. Мерките и активностите на Република Албанија

2.1 Законот за азил на Албанија

Законот за азил во Република Албанија бр. 121/2014, со своите измени, беше одобрен на 18.9.2014 година и промулгиран со декрет бр. 8736, на 08.10.2014 од страна на претседателот на Република Албанија⁴. Овој нов закон го потисна законот за азил на

⁴ Закон за азил на Република Албанија - 18.9.2014. Службен весник, 18.9.2014, бр.121.

Република Албанија од 1998 година, со своите измени, и Законот за интеграција и семејно обединување на лица со одобрен азил во Република Албанија од 2003 година. Една од иновациите кај овој закон е токму интеграцијата на постојниот закон за азил, на еден хармонизиран начин чија цел е да го консолидира и да го регулира полето на азил во Република Албанија со последните развои и промени, особени оние поврзани со одобрување на Законот за странци од 2013 година⁵. На овој начин, се овозможи постоењето на еден органски закон за азил. Овој закон цели кон консолидирање на големата правна рамка од областа на азилот и целосно усогласување на ова законодавство со Европската Унија. Како што е дефинирано во член 2 од истиот закон, целта е да се утврдат принципите и основните услови за препознавање и гарантирање на правото на странците и лицата без државјанство да побараат меѓународна заштита; одговорните власти и нивната надлежност да се справуваат со странци и лица без државјанство што бараат меѓународна заштита; начините за водење евиденција и документација, обезбедена за лицата што бараат азил и оние што се наоѓаат под некој облик на меѓународна заштита во Република Албанија; статусот на бегалци и сродниот заштитен статус; правата што произлегуваат од меѓународната заштита; правото на административна и судска жалба. Овој закон е составен во согласност со *Универзалната декларација на човекови права* од 1948 година. Член 14 од декларацијата пропишува: „Секој има право во друга држава да бара и да ужива азил поради прогонување. Ова право не може да се укине во случај прогонителите навистина да потекнуваат од неполитички злосторства или од акти што се противат на целите и принципите на Обединетите нации“. Една тема што треба да се разгледа е значењето што албанското законодавство му го има придодадено на терминот „азил“. Одговорот на ова прашање може да се најде во член 3 од Законот бр. 121/2014 година, каде што азилот се дефинира како еден облик на меѓународна заштита што им го доделува Република Албанија на бегалците. Истата одредба дава значење на терминот „бегалец“, како странец или лице без државјанство, кое поради оправдан страв од прогонување од расни, религиозни, национални причини, поради членство во конкретна општествена група или како припадник на

⁵ EIRP постапка, том 10 (2015) Закон за Азил во Албанија и дел од регулативите на ЕУ за азил, автори: Катрин Треска, Енџел Ликмета.

одредено политичко мислење, се наоѓа надвор од државата чиј државјанин е тој или каде што се наоѓа неговото постојано живеалиште и не може или не сака да ја побара заштитата на таа држава или да се врати во таа држава, како последица на овие околности, во согласност со условите наведени во дел од *Женевската конвенција*. Во заклучок, со оглед на содржината и регулативите, новиот албански закон за азил е детален и опсежен закон што ги одредува условите и процедурите за доделување и повлекување азил, сродна заштита и привремена заштита во Република Албанија, правата и обврските на барателите на азил, бегалците и лицата под привремена и супсидијарна заштита, содржината на статусот на бегалците и супсидијарната заштита, правото на семејно обединување и утврдување на условите за интеграција на бегалците и лицата под заштита во Република Албанија.

2.2 Посебните политики

Активноста на албанската дипломатија главно се фокусираше на тоа да остане во тек со ситуацијата и на размена на информации меѓу локалните агенции и институции, со употреба на своите ресурси во странство и контактите со странските амбасади. Така, се стреми кон висококвалитетна размена на информации, прецизна статистика, координација меѓу институциите, соработка меѓу албанските агенции за спроведување на законот и странските агенции, преку одржување редовни контакти со имиграциските служби во земјите домаќини, како и соработка на институционално ниво меѓу засебните министерства. Планот подготвен во септември 2015 година како дел од мерките за подготвување за соочување со приливот на потенцијална миграција/бегалци по барање на Министерството за внатрешни работи, претставува хипотетски нацрт план што сè уште не е одобрен, но може да стане активен доколку Албанија е погодена од прилив на мигранти/потенцијални бегалци. Во неколку официјални изјави, претставниците на албанската влада тврдат дека се преземени неопходните мерки од страна на властите и дека тие се подготвени за какви било евентуални развои поврзани со приемот на мигранти од други земји.

Конкретни мерки преземени од албанската власт во поглед на мигрантската криза:

➤ Подготвен контингентен за прием на државјани од трети земји што можат да дојдат во државата;

➤ Градоначалниците ги имаат назначено местата каде што постои најголема веројатност да се постават прифатилишта за странците, минималниот и максималниот капацитет за сместување и веќе се назначени неколку центри, главно на југот и истокот од Албанија;

➤ Назначени се човечки, логистички и финансиски ресурси. Направени се пресметки во поглед на управувањето со оваа ситуација, како дел од Контингентниот план, под раководство на Генералниот директорат за границите и миграцијата. Постои центар за прием и сместување на барателите на азил и бегалците и се прават напори да се зголеми капацитетот за прием и сместување на овој центар. Од друга страна, земени се предвид можните сценарија за поставување шатори и контејнери во случај на можен прилив на бегалци. Освен кампот Капштица, ќе бидат воспоставени два други кампа во Корча за да се сместат сириските имигранти што пристигнуваат во Албанија, камповите Поцеста и Дренова.

➤ Граничната контрола е засилена и е зголемен бројот на човечки и материјални ресурси за да се направи контролата уште поефикасна. Граничната линија со Грција и Македонија (во време кога мигрантите беа блокирани кај Идомени/Грција) се идентификуваше како високоризична област за влез на бегалци. Затоа локалната Дирекција за гранична и миграциска полиција во Гирокастра и Корча ја зајакна оваа област со дополнителни патроли и со дел дополнителна опрема за регистрација на приведените мигранти. Дополнителна логистичка опрема како шатори, кебиња и други средства за лична употреба им беа доставени на овие дирекции според потребното. Има и неколку места каде што можат да се воспостават привремени центри за регистрација и сместување по должина на овие гранични области. Идентификувани се 3 точки на влез низ кои сириските бегалци би можеле да стигнат до Албанија. Инсталирани се 15 скенери на станиците за гранична контрола, за да се земат отпечатоци на сите бегалци што ќе влезат во земјата;

➤ Идентификувани се потенцијалните точки за влез/излез. Згора на тоа, Министерството за надворешни работи има вложено големи напори за скратување на времетраењето на постапките за репатриација на нелегалните мигранти. Ова се должи на суштинското време за поставување паралелни структури за верификација

на луѓето и враќање на оние што не ги исполнуваат бараните критериуми. Во поглед на облиците на соработка поврзани со темата на нелегална миграција, албанската влада соработува на стратегиско ниво со:

- Националната контакт-точка за состојбата на миграцискиот прилив:

- Националната контакт точка функционира во рамките на Советот на министри преку оперативната канцеларија на ситуација (OOS). Оваа канцеларија известува секогаш кога ќе идентификува бегалци/мигранти на границите и во рамките на територијата.

Соработува со:

- ✓ ФРОНТЕКС – дневни извештаи; националната контакт-точка соработува со ФРОНТЕКС, со цел да добие целосни показатели за ситуацијата со нелегалните мигранти во системот JORA на ФРОНТЕКС;

- ✓ Македонија преку Центарот за полициска соработка кај Кафасан, секојдневно известува за состојбата на нелегална миграција на ова место;

- ✓ Меѓународните организации како ИОМ, УНХЦР и Каритас разменуваат информации во најдоцен можен рок околу нелегалната миграција во соседната земја, Грција.

- ✓ Службениците за контакт назначени во странските амбасади во Албанија и службениците од албанската гранична полиција назначени во соседните земји;

- ✓ Службеникот за контакт во грчката амбасада во Тирана, добива информации во врска со статусот и бројот на незаконски мигранти на сите „жешки точки“ отворени од грчките власти, дури и на границата со Албанија.

- ✓ Соработката со ОБСЕ се состои од низа семинари за албанската миграциска и гранична полиција, со цел да се зголеми нејзиниот капацитет за справување со предизвиците на нелегална миграција по зголемување на приливот мигранти низ Западен Балкан. Меѓународните организации, како УНХЦР, ИОМ, Црвениот крст, УНИЦЕФ, организацијата „Save the Children“, и др., постојано бараат од албанските власти да преземат мерки и досега ја имаат понудено својата помош преку доставување материјали, како шатори, прибор, облека, лекови и опрема за итни случаи.

Заклучок

Треба да се напомени фактот дека Република Македонија како и Република Албанија се соочуваат со многу сериозен предизвик од безбедносен и хуманитарен карактер предизвикан од страна на мигранската криза кое до ден денеска поради специфичностите на геостратешката положба на двете земји и непредвидените движења и стратегии на државите на блискиот исток, конкретно Турција, не може да се предвиди како овие законски мерки, активности, начела, соработки, специфични политики ќе можат да контролираат еден евентуален нов бран на мигранти. Тесната соработка со голем број земји од Југоисточна Европа, особено оние што се наоѓаат по должина на таканаречената „западнoбалканска рута“ (Србија, Хрватска, Словенија), како и земјите од Вишеградската група (Унгарија, Словачка, Република Чешка и Полска) треба да се одржува на висок степен но и да не се занемари уште потесната регионална соработка со соседите како и меѓусебно на Македонија и Албанија посебно од безбедносен план и од можна дестабилизација на регионот со наплив на нови мигранти и сето ова зајакнато со сегашната кризна ситуација во Балканот посебно со појавата на националистичките трендови во некои држави во регионот. Двете соседни земји треба да ја зајакнат соработката посебно во делот со размена на искуства и политики кон мигранската криза со цел да се зајакне безбедносната клима генерално во регионот знаејќи го фактот дека бегалците во своите редови транзитираат и можни и потенцијални безбедносни закани во секој сегмент на општеството. По горенаведената анализа може да констатираме дека двете соседни земји со законските регулативи, политиките и активностите како и склучените соработки во сегментот на бегалската и мигранската криза ги исполнуваат барањите и често споменуваните европски и други меѓународни стандарди и прописи од хуманитарниот сегмент како и од внатрешно-безбедносниот сегмент како примарни државни интереси на двете земји.

Conclusion

It should be noted that the Republic of Macedonia, as well as the Republic of Albania, face a very serious challenge of security and humanitarian character caused by the migration crisis, which to this day due to the specifics of the geostrategic position of the two countries and

the unforeseen movements and strategies of the states of the nearby East, specifically Turkey, can not predict how these legal measures, activities, principles, co-operation, specific policies will be able to control a possible new wave of migrants. Close cooperation with a number of Southeast European countries, especially those located along the so-called "western Balkan route" (Serbia, Croatia, Slovenia), as well as Visegrad Group countries (Hungary, Slovakia, Czech Republic and Poland) maintains a high degree of non-disregard for even closer regional cooperation with the neighbors as well as between Macedonia and Albania, in particular from the security plan and from the possible destabilization of the region with the influx of new migrants and all this strengthened by the current crisis sieve Pilgrim in the Balkans especially with the emergence of nationalist trends in some countries in the region. The two neighboring countries should strengthen co-operation especially in the exchange of experiences and policies with the migration crisis in order to strengthen the security environment generally in the region, knowing the fact that refugees in their ranks are transiting possible and potential security threats in every segment of society. After the above analysis, we can conclude that the two neighboring countries fulfill the required and often mentioned European and other international standards and regulations from the humanitarian segment as well as from the internal security, with the legal regulations, policies and activities as well as the cooperation in the segment of the refugee and migration crisis, segment as the primary state interests of both countries.

Користена литература

Закон за азил и привремена заштита („Службен весник на Република Македонија“, бр. 49/2003, 66/2007, 142/2008, 19/2009, 146/2009, 166/2012, 54/2013, 101/2015, 152/2015, 55/2016 и 71/2016)

Дневни брифинзи објавени на официјалната интернет-страница на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија - <<http://mvr.gov.mk/vesti>>

„Службен весник на Република Македонија“ бр. 101/2015

Американски Стејт департмент, „Извештај за трговија со луѓе за 2015“, достапен на <https://www.state.gov/documents/organization/245365.pdf>

Влада на Република Македонија: Одлука за постоење кризна состојба поради зголемен обем на влез и транзитирање на

мигранти низ територијата на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 141/2015)

„Службен весник на Република Македонија“ бр. 162/2015

„Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/2016

Нацрт-закон за гранична контрола – 2016 (алб.)
<https://www.parlament.al/wp-content/uploads/2016/05/kontrollikufitar.pdf>

EIRP постапка, том 10 (2015) Закон за Азил во Албанија и дел од регулативите на ЕУ за азил, автори: Катрин Треска, Енџел Ликмета.

Имплементација на европската агенда за миграција: напредок во приоритетните дејства, Брисел 10 февруари 2016
<http://europa.eu/rapid/press-release>

Меѓународна организација за миграција, европска миграциска криза, ИОМ реакција во итни случаи, план за Србија и Македонија, септември – декември 2015. стр. 5
https://www.iom.int/sites/default/files/country_appeal/file/IOM-EuropeanMigration-Crisis-WB-Response-Plan-Appeal.pdf

Закон за азил на Република Албанија - 18.9.2014. Службен весник, 18.9.2014, бр.121

Миграциска криза: Миграцијата до Европа, 4 март 2016:
<http://www.bbc.com/news/world-europe34131911>

Министерство за внатрешни работи – податоци добиени по барање на Собранието Бр.. 1956/2

Записник од комисијата за надворешна политика, од 10.11.2015 (алб.)

Стратегија за Југоисточна Европа, Источна Европа и Централна Азија, 2015-2020 <https://www.iom.int/sites/default/files/country-docs/ROVienna-Regional-Strategy.pdf>